

A TEHETSÉGTERMÉS EGYBEGYŰJTÉSE

Tehetségek mindenütt teremnek. Ha egyszer egy fáradhatatlan statisztikus a legalaposabb utánjárással megállapítaná, hogy egy nagy vidék lakossága hány ezrelékének van művészi tehetsége, ez a számarány bizonyára érvényes lenne az egész országra. Természetesen nemcsak a többé-kevésbé már kiképzett tehetségeket kellene figyelembe venni, hanem azokat is, akik még sohasem hallottak Shakespeare-ről, Anatole Franceról, Leonardo da Vinciről vagy Bethovenről, de a saját egyszerű környezetükben is olthatatlan szomjat éreznek a szép zene, festmény vagy elbeszélés iránt és él bennük a vágy, hogy a szavakból, hangokból vagy színekből maguk is művészi harmóniával alkossanak. Ezeket a tehetségeket is figyelembe kell venni, mert kellő kiképzéssel művészek lehetnek belőlük.

Pedig az ilyen egyszerű, paraszti sorban élő tehetségek 99 százaléka elkallódik. Legfejebb a környezete megcsodálja, hogy milyen fu csa dolgokat tud, vagy rosszabb esetben félbolondnak csúfolják. A tehetség nem képes felhatolni olyan magasba, ahol érvényesülni tudna. A legtöbb esetben ő maga sem jön tudatára tehetségének. Nagyon ritka Mestrovics esete. A legnagyobb délszláv szobrászművész gyermekkorában tudvalevőleg juhásztor volt. Amíg az apja juhait őrizte, fából, kőből ösztönösen dísz tárgyakat, majd emberi alakokat faragott. Egyszer egy nyugalmazott katonatiszt meglátta a faragcsáló pásztorgyereket és felfedezte nagy tehetségét. A kis Mestrovics Ivót Szplitbe adták egy szobrászmesterhez és így elindult a későbbi nagy mester művészi karrierje.

Kétségtelen, hogy a vajdasági falvakban is megterem a művészi tehetségű emberek átlaga. Bizonyosan sok községben található egy-egy fiatal tehetség, akit érdemes lenne kiképezni. Vannak olyanok is, műveltebbek, akik tudják, érzik, hogy tehetségesek, de legfeljebb csak maguknak dolgoznak. Az íróasztal fiókjá megtelik félig sikerült írásokkal, a falakra primitív kidolgozású, de a tehetség bélyegét magánviselő rajzok és festmények kerülnek. A tehetségnek nincs lehetősége, anyagi ereje, hogy kiképeztesse önmagát.

Vannak tehetségek kétségtelenül falun is, városon is. De ki találja azokat meg és ki segíti őket, hogy képezhessék magukat? Ki ad biztatást, irányítást? Eddig csak véletlenül kerülhetett egy-egy őszerejű tehetség a felszínre.

Valahogyan lehetővé kell tenni, hogy igazán tehetségesek nap-

világot láthassanak. Nemcsak egy áldozatkész mecénásra van szükség, hanem a közönségnek is segítségül kell jönnie, hogy anyagilag és erkölcsileg támogassa a fiatal tehetségeket.

A HÍD nak is egyik feladata az, hogy törődjék az igazi tehetségek ilindulásának segítségével és minden lehető módon támogassa őket.

Természetesen nagy elővigyázattal kell kezelni ezt a dolgot. Csak az igazi erős tehetségeket szabad a továbbképzésre biztatni és támogatni. Nem lehet az a cél, hogy dilettánsok seregét neveljék ki, viszont az igazi tehetségeket sem szabad elveszni hagyni.

*

Kurucz Jenő pacsiri fiatalember nevét még nem ismeri a nyilvánosság, pedig érdemes rá felfigyelni. Ígéretes festőtehetség — de még csak tehetség, mert nincs képzettsége, sohasem tanulta a festészetet, a rajz — hogy úgymondjuk — technikáját. Nincs iskolája, de a festményei mégis figyelemreméltóak, erős művészi képességről tesznek tanúságot. A színezése rendkívül élénk, természetű és megkapó, az ember el sem hinné, hogy valaki minden iskola nélkül egyedül a saját erejére támaszkodva ilyen kítűnően tudjon a színekkel bánni.

Kurucz Jenő húszéves kereskedősegéd, aki a saját elbeszélése szerint egy év óta foglalkozik komolyan festészettel. Egy ízben az üvegkereskedésbe, ahol dolgozott, egy élénken színezett arcképet vittek bekeretezés céljából. Az arckép olyan nagy hatást tett rá, hogy elhatározta, hogy ő is festeni fog. A festés vágya ellenállhatatlan erővel ragadta meg, olajfestéket vásárolt és megkezdte az ön-arcképének elkészítését. Rajzolni sohasem tanult, gyermekkorában az iskolában is csak akvarellal festegetett, mégis az ön-arcképének rajza és színezése annyira sikerült, hogy a művészi hasonlatosság szembeszökő. Az ön-arcképén hosszú ideig dolgozott, rengeteget javított és átfestett — küzdött az anyaggal és kereste a helyes kifejezési módot, de végül is aránylag szépen sikerült a kép.

Azután teljes erővel folytatta a festést. Rajzzal nem próbálkozott, csak olajjal, tehát nem volt meg a festéshez szükséges rajzelőtanulmánya, mégis meglepő dolgokat produkált. Erősen dolgozik benne a művészfantázia és meglátásai biztosak. Lát az uccán álldogálni egy markánskülsejű fiatal földművespárt, a látvány megragadja képzeletét, befut a lakásába, előveszi ecsetét és friss emlékezetből felvázolja, megfesti a paraszt férfi és nő alakját.

Kurucz eddig főleg csendéletet festett olajjal. Meglepő színezési képességgel érzékelteti a gyümölcsöket és az élénk csillogású üvegeket. Rajzban gyenge, látszik, hogy soha sem gyakorolta magát ebben. Ennek ellenére is olyan tehetséget árulnak el a festmények, hogy az kétségtelenül indokoltá teszi Kurucz Jenő kiképeztetését. De Kurucz szűkös anyagi viszonyok között él és még arra sincs pénze, lehetősége, hogy Szuboticán vagy más városban festőművész keze alatt tanulja meg a rajz és a festészet alapvető tudományát. A társada-

lomnak kell tehát megmozdulni, hogy ez a tehetség ne vesszen kárba. A pacsiriak nem gazdag emberek, de azért annyit eddig is megtettek, hogy ötven-száz dinárért megvásárolták Kurucz Jenő sikerültebb képeit. Ez azonban csak nagyon gyenge támogatás ahhoz, hogy egy tehetség kifejlődjék.

Altalában a vajdasági föld nem szűkölködik festőtehetségben. De hiába a föld tehetségtermése, ha a tehetség kibontakozását nem tesszük lehetővé.

TÓTH BAGI I.

FIGYELŐ

Szabó Dezső:

FELTÁMADÁSMÁKUCSKÁN

A kritika megjelenése egy kicsit el-késített, de mint késői észrevételek, ak-tuális. Aktuális, mert egy nagy írónak eddig figyelmen kívül hagyott kis mű-véről szól; ugyanennek a nagy írónak forradalmiságáról, valamint immoralitá-sáról.

Hogy immoralitásáról szóljunk előbb: vannak emberek, (kritikusok, írók és olvasók), akik az íróban nemcsak a művészt nézik, hanem az embert is. Eb-ből a táborból származnak azok az erős „jelzők“ Adyról és Szabó Dezső-ről, hogy pogányok, rosszhiszeműek, züllött árulók és erkölcstelenek. Már-pedig, ha ezek a megállapítások (iga-zak, vagy nem, ez most lényegtelen), az íróban az emberre vonatkoznak, akkor semmiesetre sem vonatkozthat-juk a művészre: hát még a műveire. Hogy Szabó Dezső minden sorában antisze-mita, vagy Ady Endre legjobb verseit méltóan írta-e, ez igazán mellékes. A-mikor olvasom a „Segítség“-et, a „Jaj“-t, vagy az „En menyasszonyom“ és „Egy párisi hajnalon“ című verseket, vérke-ringésemben lüktet a mult, a jelen, a jövő — az ezerzű élet: hol van az az érzéketlen ember, aki ilyenkor azon gondolkodik, vajjon hány liter bort ivott meg ez eddig, vagy hány egyete-mi professzort szidott le amaz a sár-gaföldig? Ha olvasni, élvezni akarunk, s rajongani a szépért, akkor... semmi közünk az emberhez, mert a művész áll előttünk.

Hasonló intrikából keletkezett an-nakidején Ady körül is a megnemértett-ség. Pedig: „A megnemértettség oly intrikák és kritikák idézik elő, amelyek az író műveinek nem teljes ismeretével íródnak.“ (Gonda J.: Semper idem).

Másodsorban, hogy Sz. D. véres forradalmár-e az irodalom és a mai magyar társadalmi berendezkedések te-rén. Igen. Ez egy olyan meggyőződés, ami mindig megvolt és meglesz. Zola, Hugo, Shelley, Dostojevskij, Puskin, Ka-tona, Petőfi és Ady is a forradalomnak volt a híve. Csak a kor mindig más-más alakba önti az eszméket. A győ-zelem nagyon nehéz, mert vádaskodó-kat és konzervatívokat természetileg meggyőzni lehetetlenség.

Ellenségei és kritikásai nem sokat ártottak neki. „Valahogy úgy hallgatom őket, mintahogy az erdő hallgatja azo-kat az esztétikai ítéleteket, amelyeket egy kiránduló társaság feléje dobál“ ... — írja az „Elsodort falu“ előszavá-ban, — és úgy érzem magam, mint-ha egy misztikus őserdőben kóborol-nék és hatalmas fák ölelésre tárt lomb-ait rajzolgatnám... j

Egy szegényes kiállítású könyvecs-ke ez, mely előttem hever. Az ára csu-pán 3 dinár. Az évekkel ezelőtti bor-sos árak megbuktak, míg a „Saturnus könyvek“ a legszegényebb kezekbe is eljuttatták az élő irodalom újdonságait. Három dinár Szabó Dezső legújabb könyve, a „Feltámadás Makucskán“.

Igazán olcsó pénzért egy kis ma-